List 21. **NOVICE** Tečaj XXXVI.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 22. maja 1878.

Obseg: Še nekaj o uravnavi gruntnega davka. — O pomladanskih hroščih (kebrih). — Gospodarske novice. — Hranilnične podružnice. — Interpelacija grofa Coronini-a in 25 družnikov v državnem zboru 11. dne t. m. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Še kaj o uravnavi gruntnega davka.

„Novice“ so v svojem 16. listu poročale, da je vlada državnemu zboru predložila načrt o premembi nekaterih razdelkov postave od 24. maja 1869. leta o uravnavi gruntnega davka.

Ker je nameravana prememba velike važnosti, zato so razpravljale to zadevo tudi že „Novice“ v svojem 18. in 19. listu.

Te dni nam je pa v roko prišel Dunajski časnik „Der Grundbesitzer“, kateri v svojem 8. listu ravno to reč in prav v tistem smislu razpravlja, kakor je bila obravnava v našem listu. Zato mislimo, da bralcem „Novic“ in poljedelcem vsem vstrežemo, če jim celi ta članek tu v slovenski prestavi podamo, kateri ima toliko več pomena, ker izhaja iz rok izvedencev, ki vrednika omenjenega časnika s svojimi lastnimi skušnjami pri dotičnih razpravah podpirajo. Omenjeni članek glasí se tako-le:

Dne 30. marcija je vlada zbornici poslancev predložila že oktobra meseca 1877. obljubljeni dodatek k postavi od 24. maja 1869.

Poglavitni vladni namen, ki se ima s spremembo nekaterih določil postave od 24. maja 1869. leta doseči, je dvojni, namreč: pospešiti delovanje tako, da se do konca 1880. leta dožene nova uravnava zemljiškega davka, s hitrejšim končanjem dotičnih del pa veliko stroškov prihrani.

Treba se nam po tem takem zdi iz dejanskega in praktičnega stališča prevdariti: ali se bode pa tudi ta namen v resnici dosegel, katerega prememba te postave namerava?

V poročilu, s katerim vlada podpira svoj predlog, poskuša uveriti bralce, da se je po krivdi okrajnih cenitvenih komisij, posebno pa vcenilcev, vravnanje gruntnega davka tako zeló zavleklo, in pa da tudi le one so ogromne stroške zakrivile, — tedaj se morajo dotična postavna določila odpraviti.

Preiščimo zdaj: ali se nahajajo res vzroki za tako natolcevanje?

Znano je, da so okrajne cenitvene komisije v vseh deželah večidel še le leta 1870., na Českem pa še le leta 1871. in zlasti za okrožje Praga še le leta 1872. v djanje stopile.

Potrosilo se je pa za pripravljanska dela vcenitve do konca leta 1874., — tedaj v 5 letih — 10,265.307 gold.

Razen tehničnih zemljemerskih opravil, na katera pa okrajne cenitvene komisije čisto nobenega vpliva niso imele, pripravljalo se je le gradivo za pozvedbo čistega dohodka za vrstilno tarifo, kakor: popis cenitvenega okraja, pozvedba, koliko se na oralu tega ali unega pridela, koliko znašajo obdelovanski stroški in kateri so, tržne cene, kupne, zakupne cene, postavljanja izglednih kosov, in slednjič izvedba in določba vrstilne tarife; potem pa razsodba o ugovorih (reklamacijah) zoper vrstilno tarifo.

Udje okrajnih cenitvenih komisij vedó in bodo tudi potrdili, kako malo so se oni pri ravno navedenih opravilih vdeležili! Njihovi računi o dnevnih plačah in potnih stroških za navzoči čas, izvzemši poročevalčeve plače, do konca 1874. leta kažejo, kako malo séj so okrajne cenitvene komisije do tega časa imele, in kako malo stroškov so one prizadjale. Znana nam je neka okrajna cenitvena komisija, ki do konca decembra 1874. je v vsem skupaj le samo devet séj imela, v katerih je pa še ugovore zoper vrstilno tarifo rešila. Nasproti se pa lahko dokaže, da v omenjenih 5 letih so bili večkrat časi, ko cesarski ekonomični pa tudi gozdni poročevalci so prav malo ali pa niso čisto nič dela imeli. Ta čas so oni opravljali nepotrebna dela le zato, da so s tem kaj opravka dokazati mogli. Okrajne cenitvene komisije pa zarad tega čisto nič niso zakrivile, kajti poročevalcem delo dajati, je dolžnost deželnih vcenitvenih komisij. To je pa eden izmed poglavitnih vzrokov, da so se pripravljanska dela za vcenitev, posebno pa za izdelovanje vrstilne tarife, od leta 1870. do 1875. zavlekla. Tù tù tičí glavni vzrok, da se opravila o uravnavi gruntnega davka niso vršila tako, kakor bi bilo moralo biti, in ravno to je uzročilo neopravičene ogromne stroške. Na kratko rečeno: vsa delavska mašinarija ni bila prava.

Ravno tako so nepotrebna pregledovanja zglednih kosov vcenitve na poskušnjo in različna porazumljevanja zarad vcenitve na mejah deželá dosti časa požrla in dosti stroškov včinila, dela pa vendar nič niso pospešila.

Vse te nepraktične naredbe pa ne izvirajo od sklepov okrajnih cenitvenih komisij, izvrševalo se je vse

*) Tudi mnogi drugi gospodarski časniki obravnavajo v našem smislu nesrečni vladni predlog; „Landw. Zeit. für und von Oesterreich“ po obširni razpravi pravi: „navdaja nas trdna nada, da državni zbor nikakor ne bode pritrdil vladnemu predlogu, pa tudi drugih bistvenih prenaredeb postave od leta 1869 ne bode dovolil. Vred.

to le po višem ukazu, a vendar se zdaj krivda zavlečene uravnave gruntnega davka podtikuje okrajnim cenitvenim komisijam posebno pa cenilcem, ki jih je ljudstvo izvolilo!

Iz tega, kar smo dozdaj povedali, je razvidno, zakaj se uravnava zemljiškega davka ni nič naprej pomaknila, vendar pa ogromne stroške prizadjala.

Po postavi od 24. maja 1869. leta ima davkoplačevalec ne le pravico, ampak celó dolžnost, pri vcenitvi posamesnih zemljišč v dotične dobrotne razrede po dveh poslancih iz vcenitvene komisije sodelovati; in §. 34. izreka določno načelo o samosvoji vcenitvi.

Po tem določilu in pa po na tej podlogi izdanem navodu za vcenitev se je leta 1875., 1876. in 1877. tudi vcenjevalo. Zdaj se pa obdolžujejo cenilci prepočasnega delovanja in njim se tudi pripisujejo veliki stroški. Oboje je neopravičeno, in mi moramo ta natolcevanja na prave krivce, namreč na tiste zavrniti, ki so določili način delovanja. Viša vlada je namreč za omenjena opravila v enem letu 6 mesecev, v enem mesecu pa 20 dni določila. Mi pa vemo, da v neki deželi se je delo celó še le 1. maja začelo, s koncem septembra pa zopet ustavilo.

Cenilcem se pa tudi ne more temeljito dokazati, da so premalo na dan delali. Neki centralni nadzornik je o priliki svojega nadzorstva sicer rekel, da poglavitni vzrok počasne vcenitve je pohod vsake posamezne parcele in pa veliko nepotrebnega preiskovanja zemljišč, a vendar bil je on sam, ki se pri svojem popotovanju v deželi, njemu v nadzorstvo odločeni, od vrtanja po zemlji ločiti ni mogel, in je povsod, kjer se mu je ponudila prilika, ril in ril kakor krt po naši revni zemlji. Ta centralni nadzornik je tedaj sam tolikemu nepotrebnemu pregledovanju zemljišč povod dal.

Da nekateri cenilci več kot drugi storijo, odvisno je to od različnih krajnih razmer, tedaj se ne dá za vsako cenitveno komisijo posebej določiti, koliko se mora tù ali tam najmanj o enem dnevu izvršiti. Napredek vcenitve zadržuje tudi to, da zemljemerci o pravem času ne pregledajo zemljišč dotične občine. Mi poznamo okraje, v katerih bi se bilo leta 1877. dosti občin več vceniti zamoglo, če bi jih bili kaj več zemljemerci pregledali. Nam je okraj znan, v katerem se je za vcenitev leta 1877. le 25. občin s 46.000 parcelami nastaviti moglo, ker ni bilo jih več pregledanih. Ali je mar tudi to krivda cenilcev?!

K novi postavi dodano gori imenovano vladno poročilo pa tudi to trdi, da se vcenitev bode pospešila, ako se cenilci odpravijo. Vlada res misli, da bode vladni poročevalec sam več storil, kakor so dosedaj cenilci v njegovi zvezi storili. Al tudi za poročevalca ima dan le 24 ur, in dokler ima on le ena pljuča, pa dve roki in dve nogi, kakor cenilci, in mu vrh tega cenilci pri vpisovanju vcenitve v cenitvene operate pomagali ne bodo, tudi njemu ne bo mogoče v enem letu več občin vceniti, kakor jih je ravno že pregledanih.

Kar se tiče stroškov, skuša navedeno vladno poročilo vero izbuditi, da po odpadu potnih stroškov in dnevnih plač cenilcev se bodo prihranili ogromni zneski.

Poglejmo tedaj tej reči bolj natanko v oči.

Najpred omenimo, da so se potni stroški z dnevno plačo vred za enega cenilca poprek na dan na 6 gold. določili. Kolikor se je več zaračunalo, bilo je odbito. Sedaj ni nobenega vzroka za leto 1878. ali za prihodnji čas kaj več privoliti. Če se na leto skozi 6 mesecev po 20 dni na mesec računa, znaša to za enega cenilca 720 gold., za dva 1440 gold. na leto. Če se temu prišteva še 20, oziroma 40 delavnih dni za gozdne cenilce s stroški 240 gold., znašajo po takem stroški za en cenitveni okraj na leto 1680 gold. za vcenitev po izvoljenih cenilcih. V vseh deželah naše Avstrije je pa skupaj 342 cenitvenih komisij, tedaj znašajo za vse že večkrat imenovani potni stroški in dnevne plače na leto 574 560 gold.

Za uravnavo zemljišnega davka se je pa za letošnje leto privolilo 2 milijona in 700.000 gold. Tedaj pride od tega zneska na druge stroške, namreč za stalne in mesečne plače, dnevne plače in različne priklade, za potrebščine zemljemercev, za nagrade, za najemščino uradnih prostorov, za uradne potrebščine in tiskovine ogromni znesek 2 milijonov in 125.440 gold. ali $78^3/_4$ odstotkov cele svote!

Po takem so cenitveni stroški nasproti ravno navedenim drugim stroškom v primeri majhni, in tedaj velikih zneskov ne požró od ljudstva izvoljeni cenilci, ampak denarna zapravljivost je za drugim grmom, ki je res graje vreden.

Vceniti je vseh občin skupaj 30.532 obstoječih iz 5213 štirjaških milj in 7851 oralov. Stroškov, ki jih cenilci prizadenejo, pride tedaj vsako leto na oralo po $1^1/_{10}$ kr., in če bi vcenitev 6 let trajala, prišlo bi na oralo skup po $6^6/_{10}$ krajc.

Če so potni stroški in pa dnevne plače cenilcev, leta 1875. požrli 733.179 gold., ni to njih krivda, ampak to se mora c. k. finančnemu ministerstvu pripisati katero je zaračunanje zneskov privolilo, ki po postavi niso vtrjeni.

Znano nam je, da je neka okrajna cenitvena komisija za vsacega cenilca na dan nasvetovala pavšale od 5 gold.; na ta nasvet se pa v viših krogih ni oziralo. Enak nasvet je stavila sedmerica odseka centralne komisije v 21 seji centralne cenitvene komisije 23. januarija 1877. l., a vlada ga je spoštljivo — na stran položila. (Kon. prih.)

Gospodarske novice.

O pomladanskih hroščih (kebrih).

1 milijon hroščev so letos že nabrali po naukazu županstva v Mostah (Brückl) na Koroškem. Bilo jih je 2200 litrov in so vagali 550 kilogramov. Za vso to množico škodljivega mrčesa je za nabiranje izdalo županstvo 23 goldinarjev, katere so prejeli ubogi ljudje onega okraja. Če se pomisli, da vsaka oplojena babica zleže po 30 jajčic, iz katerih se izležejo požrešni ogrci, ki 3 do 4 leta veliko škodo na vrtih in na polju delajo, je samo po sebi razvidno, kako koristno bi bilo, ako bi županstva povsod se ravnala po tem zgledu.

Na Šlezkem je vsled postave od leta 1870. c. k. deželna vlada v dogovoru z deželnim odborom napotila županstva po deželi tako, da za 1 liter*) nabranih hroščev (kebrov) se je plačalo po 3 krajcarje, za 1 liter ogrcev pa po 13 krajc. Ta denar se ima izplačati iz občinskih blagajnic, katerim pa deželna blagajnica povrne polovico stroškov.

Najbolji pripomoček pokončavati hrošce bi bil po nasvetu kmetijskega časnika Bolcanskega ta, da bi družbe kmetijske in pa veliki posestniki o kebrovih letih nakupovali hrošce za gnoj in bi jih plačevali po gnojilni vrednosti. Po Heidenu je gnojilna moč kebrov taka, da je 100 kilogramov vredno**) 3 goldinarje.

---

*) 1 liter nove mere za suho blago je nekoliko čez 2 maslica stare mere.

**) 1 kilogram nove vage je 1 funt in 25 lotov stare vage.

* *Za popotnega učitelja sadje- in vinoreje v Bolcani na Tirolskem* od kmetijske družbe izvoljenega g. Krištofa Franka je c. k. ministerstvo kmetijstva potrdilo.

* *Postavo, da bi se zavoljo goveje kuge* prepovedala vvožnja goveje živine iz Rusije in Rumunije, razpravljajo zdaj večidel vsi časniki kmetijski. Ker pa vsako leto sila veliko Ruske goveje živine je dosihmal Avstrija potrebovala, pride po taki prepovedi drugo vprašanje na dnevni red: kako namreč bodo tiste dežele nadomestile potrebo goved, ki so dozdaj iz Rusije največ te živine dobivale, in to posebno Galicija?

Podučne stvari.

Hranilnične podružnice.

Pod tem naslovom je iz okolice Ljubljanske v 52. listu prinesel „Slovenec" dopis, ki ga v vsestranski prevdarek tem raji natisnemo tudi v našem listu, ker so tudi „Novice" že pred več leti v istem smislu obravnavale to stvar in je vodstvo hranilnično do tega prišlo, da je sklenilo, vsak mesec na tržni dan pošiljati enega svojih uradnikov v Kranj, da bi ondi sprejemal vloge od ljudí, ki bi hoteli kak denar izročiti hranilnici ali pa od nje ga na pósodo dobiti. Ta naredba je pa tako malo vspeha imela, da je že dolgo popolnoma zaspala.

Sestavek „Slov." se tako-le glasí:

„Novice" št. 18. t. l. so prav važno reč obravnavale, da bi se namreč odpravila mala loterija, ki je kuga za ubožne, in se pustila samo velika loterija za bogate in premožne, nasproti pa, da bi se pomnožile hranilnice na Kranjskem, kakor tudi po drugih Avstrijskih deželah.

Da pri hranilnicah ostanemo, bi bilo gotovo želeti, da naj bi se pomnožile in po naši deželi vstanovile na priliko v Novomestu, v Postojni, Kočevji, v Kranji ali v Radolici, in sicer tako, da bi Ljubljanska hranilnica bila poglavitna, druge štiri pa nje podružnice. Ljubljanska hranilnica ima zaupanje pri ljudeh in je premožna, bi toraj podružnicam primšino vložila in vložnikom s svojo skupno istino dobra stala. Naj bi v vsakem letu le eno podružnično hranilnico ustanovila, v štirih letih bi bile štiri podružnične hranilnice. Ali bi si na tak način ne dobila Ljubljanska hranilnica sama sebi slavo in premoženje in kolikim ljudém bi ona močno močno vstregla?

Kranjska deželica, kakor uboga da je, bi vendar v kratkem vse na boljem stala; marsikateri hlapec bi svoj privarovani zaslužek v bližnjo hranilnico vložil, ki služi kje na spodnjem Dolenskem, ali daleč na Notranjskem blizo Postojne, ali tam gori na Bohinjskem, in ki Ljubljane nikdar ne vidi in nima opravka v Ljubljani; ravno tako dekleta, ženice in tudi nekateri kmetje bi svoje krajcarje raji v hranilnico donašali dobro vedivši, da iz hranilnice vzamejo, kedar hočejo in potrebujejo, če pa dalje časa pustijo istino v hranilnici, da se jim vsako leto pomnožuje njih vložena vsota. S tem bili bi posli in tudi drugi napeljevani k veči varčnosti. Zdaj pa, ko imajo par goldinarčkov, ki so si jih prislužili, jih radi obračajo v zapravljivost; eni popivajo, eni pa v gizdasto obleko vtaknejo in na zadnje nimajo nič; nekateri posodijo kakemu zapravljivemu človeku, od katerega ne morejo nazaj dobiti, kedar bi sami potrebovali, ali pa še vse zgubijo in nimajo druzega, kakor zmerjanje in jezo ali pravdanje za dobiček. Če so pa hranilnice tu in tam, se pride temu v okom.

Tudi odrtnijštva bi bilo manj, ker ta, ki na posodo išče, bo šel raji v hranilnico iskat na posodo in bo le po 6 odstotkov plačeval raji kot po 10 in še več.

Pri vtemeljenju hranilnic po deželi bi morala Ljubljanska hranilnica kot matica in utemeljiteljica kake dva ali tri svojih skušenih uradnikov v podružnico razpostaviti, da bi bil vse skozi dober pričetek storjen, in bi ljudje zaupanje do njih imeli; tudi bi še kak penzijoniran pošten uradnik pri kaki hranilnici lahko za vodjo bil.

Začetkom bi utegnila tudi kaka dva popolnoma zanesljiva uradnika v svojem okraju okoli hoditi vložnikov iskat in precej tam vloženi denar v knjižice vpisovati in sicer tak dan, ko je hranilnica zaprta, ker na tak način bi še hitreje hranilnica k zdatni istini prišla.

Vodila Ljubljanske hranilnice naj bi bila tudi za podružnične hranilnice razen tega, da bi pri izposojilu izposojevalcev toliko stroškov ne stalo; manj stroškov ko jih bo stalo, tem raji bodo ljudje na posodo jemali.

Politične stvari.

Interpelacija

grofa Coronini-a in 25 družnikov v državnem zboru 11. t. m. *)

Po stenografičnem zapisniku.

Vladni listi so se navadili ono stranko, h kateri spadajo podpisani, prav zaničljivo napadati in občinstvu kazati kot sovražnike vsake pogodbe z Ogri ter ovajati jih, češ, da javni mir kalé.

Nek na Dunaji izhajajoč vladen list je te napade objavil v tako surovi obliki, da je ta napad tukajšnji časnik „Deut. Zeit." napotil objaviti članek, ki po mislih podpisanih ne presega meje dovoljenega javnega pretresanja in se tako-le glasí:

„Brez programa. S toliko glasovi proti tolikim je bila pogodba sprejeta ali pa zavržena... Kdo bi mogel v tem hipu že razsoditi, na katero stran se bo nagnil jeziček tehtnice (vage)? Avstrijski državni zbor je nejasen bolj od vsacega druzega. Razcepljen na več klubov, ki so po večem needini med sabo, rodí večine različno sestavljene. Danes zmaga ministerstvo s pomočjo desnice in Poljakov proti levičnjakom, jutri čez desnico s pomočjo levice, „divjih" in demokratov. Res — večina, ki bi se dala lahko po svetu kazati.

Ni bilo treba one živahne agitacije za kulisami, da je konečni vspeh triletnih obravnav o pogodbi postal dvomljiv; pač pa je potrebno, javno pozornost obrniti na to, da zdaj, kakor nikdar poprej, napenjajo žile, da bi one, ki se še obotavljajo, spravili na stran vlade, razpor po klubih razširili, posebno pa zanetili nezaupnost do vodij. Očitno se bojujejo le nasprotniki vlade z „naprednim" klubom. Ta mora prenašati jezo slavne vlade nad tem, da je tudi dr. Herbst, vodja klubu levice, našel dlako v najnovejši pogodbi in je kratko malo ne mara sprejeti. Auerspergovo ministerstvo ima menda še zmiraj upanje, da bo dr. Herbst — če ne že govoril za pogodbo, vsaj molčal. Za to ceno mu bo vladno časnikarstvo prizaneslo, katero je zavezano vso gnojnico natolcevanja in hujskanja razliti po „napredni" stranki. Kajti velik in v nebo vpijoč greh si

*) Mi se sicer ne skladamo po vse z načeli tako imenovanega kluba „naprene stranke", ki je skozi in skozi centralističnega duhá; al zanimivo je vendar vedeti vsakako, kako vladni časniki napadajo ta klub, in kako nasproti vladi ga brani nemški, in ne slovanski časnik „Deutsche Zeitung". Naj tedaj tudi naši bralci zvedo, kako se ravsajo in kavsajo Nemci med seboj. Vred.

*

je naložil „napredni“ klub. Tako predrzen je že, da kar naravnost izreka, da noče nič vedeti o pogodbi, ki Avstriji naloži veča bremena; s tem pa sili privržence ministerstva do pripoznanja, da jim veče obloženje ni zadosten vzrok, da bi zavrgli pogodbo. Če se klubu zato mečejo vsakovrstna zasramovanja v glavo in se mu pripisujejo razne hudobije, je to le zaslužena kazen. „Ne zadržuj nikogar, ki hoče glasovati za vlado!“ — to je prva desetih postav ministerskih.

Toda hudobnosti bi vladni možje „napredni“ stranki še spregledali, če bi le kak program imela. V enomer upije vladno časnikarstvo, da napredna stranka nima nobenega programa in sama ne vé, kaj hoče. Je to li res? Mar „napredni“ klub nima nobenega programa? In — če smemo prositi — kak program ima li ministerstvo Lasserjevo, imenovano Auersperg?

Pošten odgovor na ta odločna vprašanja je, mora biti ta: Napredna stranka ima jasen, gotov, razumljiv program, pač pa zasluži ministerstvo očitanje, da nima čisto nobenih načel, nobenega programa. Andrassyeva politika „za vsaki primerljej posebej“ je — po smislu Avstrijskega ministerstva — politika „iz rok v usta“. Tako brez vseh načel je to Auerspergovo ministerstvo, da se je Lasser v zboru očitno v imenu vlade smel odpovedati ustavovernim strankam, da je vse Avstrijsko ministerstvo v Avstrijskem državnem zboru smelo in še sme zastopati Ogerske interese, ne da bi se mu moglo očitati popuščenje programa. Ne o pogodbeni, ne o notranji politiki, ne o unanjih zadevah, ne o finančni politiki ni ministerstvo postavilo programa, ki bi se mogel količkaj meriti s programom „naprednega“ kluba. Posebno kar se tiče zdaj najbolj skelečega vprašanja, pogodbe z Ogersko, zamore le brezvestna lažnjivost in neskončna neumnost „naprednemu“ klubu očitati, da je brez programa.

Jasno in natančno se njegov program glasí: Ne večih bremen, pregled (poprava) pogodbe od leta 1867. tudi v političnem obziru, oziroma osebna zveza. Je li ministerstvo Auerspergovo, ko se je podstopilo meriti se z ministerstvom Tiszinim, imelo kak drug program, ko le braniti se?

Morda bo kje kaj dobrovoljnih ljudí, ki bodo ministerstvo hvalili zavoljo tega, ker je zabranilo, da Ogerska ni dosegla vsega, kar je — recimo preveč — zahtevala. Toda, za Boga, programa v tem ni, če ministerstvo, kateremu je zaupano varstvo važnih interesov, že sprva se postavi le na stališče obrambe, tedaj stori svoje ravnanje popolnoma odvisno od zadržanja nasprotnikovega. Ministerstvo Auerspergovo ni pokazalo nobene občutljivosti za ponižanje, ki se je zgodilo Avstriji pri tem, da Ogri res prevagujejo, ker čeravno imajo manj dolžnosti, pri tem pa vsaj na videz enake pravice z Avstrijo.

Na popravo pogodbe od leta 1867. v političnem oziru si ministerstvo še misliti upalo ni, staro stanje (status quo) se mu je zdelo popolnoma opravičeno, čeravno je gotovo tudi spoznalo, kako brezozirno je enotna (složna) Ogerska delegacija vničevala vse prizadeve po nenaravnem volilnem redu sestavljene delegacije Avstrijske. Zdihljeji bivšega vojnega ministra med razgovorom o kreditu za 60 milijonov v delegaciji Avstrijski so razodeli skrivnost, da bi tudi gospod Pretis o tem lahko kaj zapel.

Je li pa ministerstvo Auerspergovo celó svojega brambinega neprograma držalo se? Ne! Odnehanje gledé davka je najočitneje povikšanjše bremena, tedaj se je staro stanje (status quo) premenilo le nam na kvar. Pogodba zarad 80 milijonov, ki jih je cesarstvo dolžno banki, je, kar je dokazano po številkah, Avstriji veče breme za več milijonov kapitala in obresti. Zdaj pa še le zadeve banke! Brez potrebe, samo zato, ker je nasprotnik bil tako previden, da je zmiraj in zmiraj le tirjal, je ministerstvo denarno bodočnost našo priklenilo na finančno gospodarstvo Ogersko, ki se bliža popolnem propadu! Ako bi bilo Auerspergovo ministerstvo ostalo trdno le pri boji obrambe, ne bi mu bilo mogoče o zadevah banke tako daleč zaiti od starega stališča. Komu gre toraj tu očitanje brezprogramnosti in nezvestobe do lastnih namenov? Ministerstvu ali „napredni“ stranki? „Napredni“ klub ima program in se ga je tudi držal. Kaj pa vlada? Nje program je: Nič programa, lena obramba, več bremen v različnih podobah, pogodbe od leta 1867. nikar popraviti v političnem obziru, nikar več osebne zveze, če bi se Ogerska spela še do večih tirjatev.

Kako pa je z onimi vprašanji, ki se ne tičejo pogodbe z Ogersko? V teh bo pač ministerstvo „naprednemu“ klubu veliko naprej, kar tudi drugače misliti ni o možéh pri vladnem krmilu stoječih. Le glejmo! Vodstvo unanje politike je v rokah Andrassya-a — Magjara. Da je Auerspergovo ministerstvo kdaj imelo kak upliv ná-njo ali da ga zdaj ima, tega ne bodo mogli trditi ne najboljši prijatelji, ne najhujši sovražniki njegovi. Resnica je ta, da se je državni zbornici le težko posrečilo, Dunajskemu ministerstvu izpuliti nekoliko besed o unanjem stanji. Če bi se Magjarske ponosnosti napolnjenemu Tiszi ne bilo potrebno zdelo dati odgovora na interpelacijo njegovih rojakov, Avstrijska zbornica bi utegnila še dandanes čakati odgovora na prvo interpelacijo o vzhodnih zadevah. Vsaj se je videlo tako, kakor da bi kneza Auersperga bila volja, izreči, da niti zbornica, niti on sam nimata prave pravice o unanjih zadevah kazati kako radovednost.

V naših postavah o pogodbi 1867. leta ni tiste določbe, ki Ogerski vladi zagotovlja vpliv na unanjo politiko. Program ministerstva Auerspergovega, kar se tiče unanje politike, je tedaj ta: popolnoma podvreči se politiki grofa Andrassya, katera se pa suče le „od dne do dne“; po tem takem Andrassy danes res ne vé, kaj bo jutri hotel, ker danes ne more vedeti, kaj se bo jutri zgodilo. „Napredni“ klub pa po večini svoji o tem drugače misli. On hoče, da Avstrija brez gotovih zaveznikov in zavoljo zadev, ki niso bistvene za življenje njeno, se ne spušča v Evropske homatije, da marveč po bornih svojih močéh pusti pri miru drago véliko politiko, ki nas financijalno mora uničiti. Kdo je toraj brez programa? Odgovora prosimo.

Dalje govoriti o tem, da sedanja vlada nima nobenega programa, bi se reklo, vodo v morje nositi. Vsa politična modrost naše vlade je ta: „davki morajo biti viši“. Pritožbe o nepreneslјivem bremenu davkov se ministerstvu zde popolnoma neopravičene. Da bi omolknile, je po vsem zadosti, da se ljudstvu obeta: „bo že bolje“, in: „vsaj je že bolje“. Prizadeve „varčnega odseka“, ki se je sam po sebi osnoval iz „naprednega“ kluba in znači njegov finančni program, se podajajo zasmehovanju plačanih časnikarskih blapcev. Varčnosti ni treba, le plačevati je treba, da more stara birokratična mečkarija tako lepo naprej, ne da bi jej leto za letom smel kdo kaj reči zavoljo primanjkljeja. To je finančni program naše vlade.... Tako bi lahko pregledali vse predale državnega življenja, a ne bi nikjer zadeli ob kaj, kar bi bilo podobno kakemu programu, in podobno kakemu prizadevanju, priti do prej si izbranega cilja.

Pri vsem tem se pa tisti, ki se takemu ministerstvu prilizujejo, smejo podstopiti, zasmehovati možake, ki imajo pogum, to, kar vedó, odkritosrčno povedati, in to, kar rekó, tudi storiti!

Če parlamentarizem v Avstriji te poti ne bo zlomil

se (prišel na kant), če bo o prihodnjih volitvah prišlo sploh še kaj možakov volit, komu neki bo šla za to hvala, kakor možem, katerih možko obnašanje je vsaj nekoliko porok za to, da bo znabiti v državnozborskem (parlamentarnem) življenji vendar kedaj bolje.“ — —

Zavoljo tega članka je bil list „Deutsche Zeitung“ konfisciran. Ravno sedaj, ko imamo Avstriji odločiti osodo zopet za 10 let, morda za zmiraj, je vsakako potrebno, da se po političnih časnikih izreče vsaka misel, da tako boj za resnico in pravico ni le v zboru zastopnikov, ampak tudi po časnikih, in se tako dá ljudstvu prilika, spoznati svoje zastopnike po obnašanji njihovem.

Če je vladi prav, da nas po vladnih časnikih zasmehujejo, je vendar vsaj pravično to, da se obramba takih napadov ne prepové, da se tistim, ki ne marajo večega bremena za Avstrijo, ne zamašé usta s konfiskacijami. Ker se je zdaj, ko se ima vse to odločiti, res bati, da bi se kaj tacega več ne zgodilo, — ker se je dalje bati, da bi se ta članek ne pokončal po objektivni obsodbi, stavijo podpisani vsemu ministerstvu to le interpelacijo:

„Je li ministerstvu znano početje vladi privrženih časnikov, pa tudi to, da tistim časnikom, ki se ustavljajo večim bremenom Avstrije, se ne pripušča odbijati take napade, in da se tako enostransko pa nevarno pritiska na javno mnenje?“ Sledijo podpisi.

Naši dopisi.

V Gorici 19. maja — Pogreb r. kapelnika g. Fr. Pirca je bil veličasten — povečem na stroške Vél. cerkve in municipija, katerima je služil. Izkazali so mu poslednjo čast ne le mnogi njegovi učenci in učenke, — od naj starejših do naj mlajših, — temuč tudi brezštevilna množica gospôde obojega spola, med katero skoraj vsa mestna duhovščina. Spremstvu na čelu sta bila sedanji župan dr. Deperis, in pa nekdanji dvorni svétnik dr. Visini. Razen meščanske bande bil je še poseben kôr, ki je pel „Miserere“. Goričani so imeli Pirca za svojega someščana, ker je celih 57 let tukaj bival in deloval. Prišedši sem leta 1821. (16 let star) hotel je postati učiteljski preparand, ali tedanji prvostolični regens chori g. Kupik (Čeb) — spoznavši sposobnost Pirčevo za muziko — ga je odvrnil od te misli in napravil, da se je ves vdal godbi. Prvo mašo v Gorici je orglal v semeniščni kapeli in precej potem postal organist na Placuti (predmestji) in l. 1848 kapelnik v Vél. cerkvi. Jutre bo osmina po ranjcem in bodo peli mašo, ki jo je za pogreb kralja Karola X. (leta 1836.) složil regens chori rajnki Kubik. Vdeleževalo se bode vse muzično osebje našega mesta pod vodstvom spretnega kapelnika meščanske bande, g. Mugnone-a, kateri postane bržkone Pircev naslednik. — Od mrtvaških reči naj prestopim k predmrtvaškim, to je, k epidemični bolezni v Št. Andreži. Poslednje dni se je razširila epidemija tudi po sosednih vaseh, po Sovodnjah, Peči, Rupi, Mirnu i. dr. Mnogo zdravnikov je opazovalo bolnike; vsi so edini v tem, da je — ne prav huda — miliaria, samo dr. Rojic trdi v „Soči“, da je kožna bolezen „erythema exsudatioum papulatum“. Mestni magistrat Goriški in c. k. okrajna gosposka okolična sta večkrat sklicala zdravnike na posvet o tej zadevi in danes je tudi Tržaško namestništvo poslalo sem dr. Zadro-a, zdravstvene komisije Primorske predsednika, ki je z našim mestnim fizikom dr. Luzzatto-m obhodil Št. Andrež. Jutre menda priobčijo časniki izrek te komisijo. Bolezen napreduje proti jugu, držeč se — kakor mi je nek zdravnik pravil — Sočkega toka. Takošne epidemije ni bilo v naših krajih (blizo mesta) še nikdar;*) nje domovina je neki zgornja Italija sosebno Mantova, Verona etc. Pa tudi v naši Furlaniji, in v Istri je znana. Napadeni ljudje (v naših vaséh) se skoraj vsi ozdravijo, vendar pa smo imeli tudi nekaj fulminantnih smrtnih primerljejev (v 48, celó v 24 urah). Symptomi in pretek bolezni niso — kakor sem slisal pripovedovati — pri vseh bolnikih po vsem enaki; odtod prihaja menda razlika gledé diagnose pri raznih zdravnikih. Več o tem — znabiti — prihodnjič.

Iz Savinske doline 15. maja. (*Gosp. Rudl iz Marbega in pa jezik slovenski.*) Naša Štajarska kmetijska družba je letos imela 26. in 27. svečana svoj občni zbor, v katerem se je med mnogimi druzimi predmeti obravnaval predlog Celjske podružnice, ki je meril na to, naj bi družbin centralni odbor delal na to, da se dobí popoten učitelj, ki bi razlagal kmetovalcem v doljnem Štirskem sadje- in vinorejo, pa tudi živinorejo, obdelovanje poljá in senožet itd. v slovenskem jeziku. Po naključbi mi je nedavno prišel v roke stenografični zapisnik onega zbora, — pa kaj najdem v njem? C. k. notár Rudl, predstojnik podružnice Marbeške, odobruje predlog predstojnika Celjske podružnice, viteza Berksa, da bi se za okraj Celjski dobil slovenskega jezika zmožen učitelj, ki bi gospodarje, ki nemški ne umejo, podučeval v gori navedenih kmetijskih razdelkih, in dobro povdarjal potrebo, da družbe kmetijske se posebno ozirajo na kmeta in mu priliko dajejo, da se podučí v vsem, kar dandanes zahteva napredek kmetijstva; rekel je: „mi imamo v Mariboru izvrstnega popotnega učitelja gosp. Kalmana, al on predava le sadje- in vinorejo, pri nas pa je povzdiga živinoreje in kar je ž njo v zavezi, poglavitna stvar, zato pa potrebujemo slovenskega jezika zmožnega učenika, kajti kdor slovenski ne zná govoriti v zboru naših kmetov, tak ne opravi nič. Vitez Berks je dobro govoril in pravo trdil. Al kako se je odrezal notár Rudl? Izprva je v 4 vrsticah pritrdil predlogu Berksovemu, al koj potem je razodel svojo jezikoslovno „modrost“ in jo zapečatil z nemčurijo, rekši, da „natoroznanske vede so novejši čas zeló napredovale in treba je bilo stvariti mnogo tehničnih izrazov; za te pa slovenski jezik nima celó nobenih besedí; jemati bi jih bilo treba iz druzih slovanskih jezikov: iz Ruskega jezika, ki ima celo fabriko za kovanje novih besedí; Ruskega jezika pa naše ljudstvo ne razume, zato mislim: mi ne potrebujemo tujih besedí, ki jih naše ljudstvo ne razume, in bolje je, da se učí v Avstriji veljavni kulturni jezik.“ — Tako je modri Salomon govoril in „dobro-klici“ (Zustimmung) so bili „lon“ njegove modrosti. In to se je godilo l. 1878. v glavnem mestu dežele, ki ima nad eno tretjino stanovnikov slovenske narodnosti! V vsem zboru ni bilo žive duše, ki bi bila drznega kulturonosca zavrnila s tem, da bi mu bila citirala izvrstne slovenske knjige, ki jih imamo prav v teh predmetih, o katerih je vitez Berks želel za Celjski okraj popotnega učitelja. Naj notarju Rudelnu pošlje dr. Bleiweis krasno svojo nedavno knjigo „Umno živinorejo“; če gosp. Rudl ne razume slovenski in tehničnih izrazov v njej, gledal bo vsaj slike, ki mu bodo bakljo prižgale, da je jezik slovenski zmožen, vsako živinorejsko stvar povedati tako, kakor jo pové Nemec. Naj gosp. Rudlnu pošlje prof. Povše svoje nove knjige z imenom „Umni kmetovalec“. Naj se mu pošlje Zalokarjevo „Umno kmetovanje“, ki obsega vse razdelke kmetijske in se ne ogibuje no-

---

*) Predlanskim je razsajala „milaria“ tudi pri nas na Notranjskem, posebno v okraji Postonjskem. Vred.

benega predmeta zato, da bi slovenski jezik ne imel tehničnih izrazov. Če pa s temi knjigami, ki razkladajo vse tiste nauke, za katere je vitez Berks popotnega učenika zahteval, gosp. Rudlnu ni zadosteno, naj mu kdo naših Slovencev pokaže „Letopise“ Matice slovenske, ki v „bibliografiji“ naznanjajo še druge knjige, ki so zadnja leta v slovenskem jeziku prišle na svitlo, da bode notár Rudl se opozoril na znani pregovor: „naj slepec ne sodi o barvah“, in da slovenski jezik dandanes ni več „barbarsk“ jezik, da bi slovenski narod moral se ponemčevati zato, da se z birgljami „kulturnega“ jezika učí kmetijskih znanosti. — To se mi je potrebno zdelo očitno spregovoriti, ker sem zastonj čakal, da kdo drug naših rodoljubov zavrne nemčurja Marburškega.

Iz Ljutomera. (*Vabilo k 4. občnemu zboru „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“.*) Ta zbor bode v torek po binkoštih, 11. junija v Ljutomeru, in se začne ob 8. uri zjutraj v sobi 1. realke. — Dnevni red mu je: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika in polaganje računa od 15. avgusta 1876. do 1. junija 1878. 4. Volitev 3 pregledovalcev računa. 5. Pogovor o bodočem delovanju društva in določevanje o visokosti društvene letnine. 6. Določevanje društvenega sedeža in kraja za bodoči občni zbor. 7. Volitev predsednika in 14 odbornikov. 8. Predlogi in nasveti posameznih udov.

Na čast deležnikom 4. občnega zbora „Učiteljskega društva za slovenski Štajer“ v Ljutomeru priredi podpisani odbor sledeče: Na binkoštni pondeljek: 1. Zabavo s petjem in godbo (v pivarni ob 4. uri popoldne). 2. Skupno razveseljevanje v čitalnici (zvečer.) Na binkoštni torek: 3. Skupni izlet k „vili“ g. Zemljiča nad Ljutomer za razgledovanje ljutomerske okolice ob 7. uri zjutraj. 4. Skupni obed v čitalnici ob 11. uri predpoldnem.

(Oseba plača 60 kr. za jed in pijačo.) (Ob 1. uri odhod je v Ormuž onih p. n. gg. deležnikov, kateri se bodo morali zaradi šole v sredo z vlakom ob 4. popoldne odpeljati).

Da podpisani odbor vdeležitev pri zboru olajša, priskrbel bode vsem deležnikom te skupščine brezplačno vožnjo od Ormuža v Ljutomer in nazaj ter brezplačno prenočišče v Ljutomeru. Gosp. deležnike bodo čakali vozovi v pondeljek ob 11. uri predpoldnem na kolodvoru v Ormužu (Friedau). Da se more ob imenovani uri dojti v Ormuž, treba je se gospodom od Mariborske strani odpeljati z jutrajšnjim graškim vlakom, onim pa od celjske strani z vlakom ljubljanskim, ki pride ob 6. uri v Celje, ob $^1/_2$9. na Pragerje (Pragerhof). *Da se more določiti potrebno število vozov in prenočišč, prosijo se vsi oni gospodje učitelji, kateri se nameravajo zbora udeležiti, da to podpisamemu odboru vsaj 10 dni poprej naznaniti izvolé!* Z ozirom na te priprave in olašave nadja se podpisani odbor obile udeležitve. Odbor učiteljskega društva za slovenski Štajer.

Iz doljnega Zemona pri Notranjski Bistrici 18. maja. (*Spominek vrlemu kmečkemu mladenču.*) Slavnoznanega našega cerkvenega pesnika in slovenskega pisatelja, prečastitega duhovnika gosp. J. Bilca je silo britka zguba zadela. Umrl mu je 14. dne t. m. v Bistrici edini brat, po vsej fari spoštovani mladeneč Jože. Bil je ranjki veren sin naše sv. katoliške cerkve, priden in izveden gospodar, iskren domoljub, in vseskozi prijatelj in bralec Vašega cenjenega lista. Zatoraj v resnici zasluži, da mu „Novice“, ki so mu bile učteljice, postavijo ta mali spominek. Koliko je on veselja imel do sadjereje in vinograda, se lahko vsak sam prepriča, kdor obišče posestvo ranjcega v Bistrici. Bil je pa tudi izveden v čebelarstvu in živinoreji in sploh vseh strokah kmetijstva. Kedar so bile kakošne volitve, če tudi bolehen, se ni dal zdržati, da ne bi bil prišel na volišče in tam delal in glasoval za možé, po „Novicah“ nasvetovane. Od svojega malega premoženja je ubogim rad dajal, in na njegovi žagi so siromaki imeli, kakor so šaljivo rekli, svoj gojzd, ker nobeden ni šel prazen od ondot. Bil je tih, pohleven, krotak in z vsakim ljubeznjiv, zato ni imel ni enega sovražnika. Umrl je ves vdan v voljo Božjo ter z ginljivimi besedami se poslovil od svojega prežalostnega gospoda brata. Kako so ga ljudje sploh čislali in ljubili, pokazalo se je pri njegovem pogrebu. Menda ni bilo v Bistrici človeka, da ne bi bil prišel molit za-nj in še enkrat pogledat obličje ranjkega „Pepeta“. Na trugo so mu pokladali vencev ter ga velika množica iz več vasi spremila na pokopališče. Cele bukve bi se dale popisati o tem vrlem mladenču naj dodam le še to, da ga je naš velečastiti rojak gospod general pl. Valenčič visoko čislal in ga vsako leto, ko je iz Gradca v Bistrico prišel, obiskal, da mu je razkazal vse na novo nasajena drevesca in trte. Zato je tudi, ko je izvedel njegovo smrt, gospodu bratu ranjkega rekel: „potolažite se, Vaš brat je bil redka prikazen med sedanjo večidel pokvarjeno mladino.“ Bodi vrlemu sinu majke Slave zemljica lahka!

Joz. P. Škrljev, kmetovalec.

Iz Ljubljane. — No, take politične prismojenosti pa dosihmal še nismo slišali, kakor je ona, s katero se je pretekli teden v zbornici gospôski produciral deželni glavar Štajarski dr. pl. Kaiserfeld, rekši, da „Avstrija brez Ogrov ne more obstati!! Brez Ogrov se ne dá Avstrija misliti, zato si po Kaiserfeldovih besedah Avstrijanci moramo od Ogrov kupiti eksistenco! Po takem dobí staročastitljiva Habsburška monarhija kmalu zopet drugo ime; — po možu „mit den bleiernen Fusssohlen“ imenovala se bo: „Ungarn und die Nebenländer“. Če take norije slišimo, res se ni čuditi, da so blaznice povsod premajhne.

— (*Deželna cenilna komisija*) je imela pretekli teden seje, in jih nadaljuje tudi ta teden, v katerih se pretresujejo poročila udov popotnega odseka centralne komisije, ki so imeli nálog, razmere več deželá pregledovati, potem pa poročati, ali so tù in tam s temi razmerami, rodovitnostjo zemlje itd. tudi vrstilne tarife v pravi primeri ali ne, in ali se tudi tarife sosednih deželá vjemajo ž njimi ali ne.

— (*Volitve odbornikov v glavni odbor za obdelovanje močvirja*) so dotične občine izvršile. Občina Studenec s 6 še druzimi občinami si je izvolila gosp. Martina Peruzzija, Jan. Gamsa in Jan. Šenka, za namestnika pa A. Kraljiča. Vse občine, ki so dozdaj volile, so si izbrale prave možake, med katerimi gosp. Peruzzi stojí v prvi vrsti. — Kar naravnost škandal pa moramo imenovati volitev Vrhniško, Blatne Brezovice itd. Tù so bili voljeni neki Janez Jurček, Val. Krče in pa Fr. Oblak. Nadejali smo se, da vsaj v začetku, ko ima po novi postavi se vstanoviti za obdelovanje močvirja sila važni odbor, se bodo izbirali veljavni možaki, al — žalibog, da se ravno na Vrhniki ni to zgodilo. — Zdaj ima še deželni odbor svojega poslanca voliti v močvirski odbor, in s tem je ves odbor ustanovljen.

— (*Iz seje dežel. odbora 18. maja.*) Vsled prošnje vaščanov iz Podcerkve in Nadleska na Notranjskem za pomoč zoper povodnje v Ložki dolini je deželni odbor sklenil, deželnega inženirja Vičelna poslati na ogled in preiskavo svetá Ložke doline, da potem poroča, kako bi se mogle povodnje brez ogromnih stroškov odvrniti. — Predlogoma dotičnih krajnih in okrajnih šolskih svetov, da se Jakob Koželj v nad-

učiteljski službi na dverazredni ljudski šoli v Čermošnjicah, — Janez Žerovnik pa v učiteljski službi na ljudski šoli v Begunjah pri Cerknici stalno potrdita, je deželni odbor pritrdil. — O načrtu postave, katera je bila leta 1875. po baronu Apfaltrernu v deželnem zboru predlagana zarad odveze posestev od bire in druzih darov v denarjih ali v naturi za cerkve, duhovne redove, županije in njih organe, je deželni odbor sklenil, da on prihodnjemu deželnemu zboru ne stavi nobenega predloga. — Sklenilo se je, da se podelí izpraznjena Schellenburgova dijaška štipendija enemu dijaku Ljubljanske gimnazije. — Sklenilo se je, da se v razstavo ročnih izdelkov blaznih Dunajske Brindelfeldske blaznice, ki bode letos proti koncu leta, pošlje obris deželne blaznice (norišnice) na Studencu — in nekoliko izdelkov blaznih iz Kranjske blaznice.

— (*O unidanji hranilnični pravdi*): ali naj se njena pisarna zida na mestu Novakove hiše ali pa za to kupi Kozlerjev vrt, je odločila c. k. deželna vlada, naj se skliče še en zbor, temu naj pa hran. vodstvo bolj precizne predloge stavi. Ker bode zbor morebiti že ta teden, agitujejo Novakovci in pa Kozlerji zdaj vsak hudo za svojo stran. Nekdo nam je rekel: „naj hranilnica kupi svojo lepo in prostorno hišo na Poljanah nazaj, pa bo najbolj pametno". Res dober svèt, pa ostra kritika ob enem.

— Dr. Mitteis, podvodja Terezijanske akademije na Dunaji, od leta 1853. do 1866. izprva profesor, potem pa vodja gimnazije Ljubljanske, je 15. dne t. m. na Dunaji po dolgem bolehanji umrl. Kakor v Ljubljani obče čislan, tako je bil dr. Mitteis tudi na Dunaji visoko spoštovan. Blag mu spomin!

— (*Valvazorja 33. snopič*), ilustrovan s 27 podobami Kranjskih gradov, je prišel na svitlo; dodan mu je za 1. zvezek, ki obsega 1. 2. 3. in 4. knjigo, naslovni list in pa navod bukvovezu, katere snopiče naj veže v 1. zvezek.

— Živo nas veseliti morajo velike ovacije, ki sta jih doživela naša rojaka gospoda Gerbic in Nolli pri zadnji predstavi opere „Hugenotti", s katero je v Zagrebu bila sklenjena gledališka sezona. Ne le slava- in živio-klicev sta žela obá, gosp. Gerbic, ki je 9 let bil prvi tenor Zagrebške opere, katero sedaj zapustí, pa je bil odlikovan še posebej s srebernim lavorovim vencem in pa diplomo častnega člana narodnega gledališča. „Obzor" izreka nado, da se obá tako zeló čislana pevca in v obče spoštovana meščana zopet vrneta v Zagreb — na čast narodni pevski muzi.

— (*Dražba goveje živine*), ki jo je gosp. odbornik Seunig pripeljal iz Štajarskega, se je danes jako živahno izvršila. Prišlo je kupcev iz različnih krajev veliko, in prodanih je bilo 11 junic od 66 do 124 gold. in 4 biki od 116 do 150 gld. v okraj Kamniški, Kranjski, Ljubljanski in Postojnski.

— (*Pobirki iz časnikov.*) „Tagblatt" se je v svojem 111. listu zopet oglasil z različnimi gnjusobami, s katerimi skuša opravičiti psovke zoper narodno stran, katere smo zavrnili v zadnjem našem listu. Ni nas volja kazati, kako „Tagblatt" prejšnjo grajo proti „objektiviteti" deželnega predsednika skuša, kakor Nemec pravi, „wieder abzuwickeln", — tudi nam že preseda pravdati se dalje zoper natolcevanje slovenskih domoljubov z Mahomedanskim listom, ki zagovarja vzdržavanje zverinskega Turškega regimenta, — le ono očitanje moramo omeniti, s katerim je „Tagblatt" nehoté sam sebe vjel v past. Očita namreč narodni stranki, da vkljub toliko zdatni denarni pomoči po preteku dvanajst in več let ni bila v stanu spraviti slovensko-nemškega slovarja na dan. — Al to očitanje ne gré na adreso národne stranke, ampak na adreso tistega gospoda, o katerem je „Tagblatt" lani in predlanskim večkrat rekel, da je eden „von seinen Leuten". V njegovih rokah leží nakupičen bogati materijal za slovenski del slovarjev, — v njegovih rokah ležé „die munifizenten Geldmittel", — v njegovih rokah leží oporoka preblagega knezoškofa Wolfa z besedami „um meinen Landsleuten, welche sehnsuchtsvoll auf ein Wörterbuch harren", — al gospod, ki ima vse to v rokah, ne mara za vse to nič; vkljub mnogokrat od naše straní ponavljanim željam in opominom ležijo celi kupi rokopisa, veliki zakladi denarja in sveta volja škofa Wolfa v shrambi gospoda knezoškofa Pogačarja. Na to — to adreso morate „Tagblattovci" poslati svoja pisma, da izveste, da mi narodna stranka ogromne zavleke kriva, ampak da je „wo anders der Grund, dass seit zwölf und mehr Jahren noch immer auch nicht ein Bogen des slovenischen Theils des Wörterbuches in Druck erschien." „Novice" niso že hotele nič več omenjati te zoperne stvari, vedé, da proti toliki trdovratnosti je vsaka beseda bob v steno. Ker pa „Tagblattovci" narodni stranki očitajo „Unfähigkeit auf dem Gebiete des geistigen Schaffens", prisiljeni smo, tako osramotovanje odvrniti od nje.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Zbornica gospôska državnega zbora je imela pretekli teden sejo, v kateri se je obravnaval novi bankini štatut. Pri tej priliki se je oglasil dr. pl. Kaiserfeld, deželni glavar Štajarski, ki je neki leta 1867 Beustu za „botra" bil pri rojstvu dualizma, in je v tej seji tako čudno govoril, da se smelo misliti, da je Dunajski državni zbor Turški parlament, kajti tam tudi trdijo, da kristjanom ni moči biti brez Turkov, dr. Kaiserfeld pa je trdil, da Avstrija pogine, če nima Ogrov! Slovani pač dobro vedó, zakaj je mož tako govoril: „če Nemci (prav za prav le nemčurji med Nemci) nismo v zvezi z Magjari, prestane naše gospodstvo" — si misli mož „s svinčenimi podplati", zato je rekel, da brez 5 milijonov Magjarov ne more obstati Avstrija! — Da je ta govor Magjare zopet prav trdno na konja posadil, je gotovo. Vse drugače pa se je glasil pl. Plener, nekdanji finančni minister; on ni jahal političnega kljuseta kakor dr. Kaiserfeld, ampak držal se stvari — bankenega štatuta, rekši: „če se že enkrat žrtvujemo, mora pa ta žrtev vsakako zadnja biti!"

— Zbornici poslancev je ministerstvu pretekli teden predložilo načrt nove gozdne postave in pa načrt postave, po kateri se stara pogodba z Ogersko podaljša še do konca junija. To je zdaj že tretji podaljšek; prvi je bil za 3, drugi za 2 meseca, ta pa za mesec dni. Mi pa vprašamo: je li katera živa duša na svetu, ki bi vedela, da je ta provizorij zadnji?

— Kakor se iz odborovih sej sliši, v katerih se obravnava nova pogodba z Ogersko, se kaže zeló volja dognati jo po željah vladnih. Ali boste pa zbornici teh misli, je drugo vprašanje. Če večina pritrdi vladnim predlogom, dobijo Ogri vse, kar so pred 2 letoma zahtevali: paritetično banko, 50 odstotkov političnih pravic, dolžnosti pa imajo le 30 odstotkov, vrh tega pa zato, da so Magjari tako prijazni, pogoditi se na novo z Avstrijo, dobijo še $27\frac{1}{2}$ milijonov gold. Avstrijskih davkovskih denarjev več povrnenih kakor poprej. — To — pravijo dualistični kolovodji — je poštena pogodba. Da se Bogu usmili!

— Cesarjevič Rudolf bi imel ta mesec v Prago iti, da se ondi vadi praktične vojaške službe, — al „Politiki" se z Dunaja naznanja, da Magjari na vso

moč na to delajo, da se bo odvrnilo veččasno bivanje svetlega cesarjeviča na Českem.

— Gosposka zbornica je 20. t. m. obravnavala novobankini načrt, katerega je sprejela po celem, ne da bi se bila spustila v posebno razpravo.

Štajarsko. — Gosp. slovenskim volilcem Celjskega volilnega okraja naznanjamo, da jih uljudno vabimo na volilni shod, ki se bo obhajal v Žavču v dvorani g. J. Hauzenbichler-ja v nedeljo 26. maja tega leta ob $^1/_2$3 popoldne. Dr. Jos. Vošnjak, deželni in državni poslanec, dr. Ferdinand Dominkuš, deželni poslanec in dr. Josip Sernec, odvetnik v Celju.

Česko. Iz Prage. — 15. dan maja obhajala se je tù prava národna svečanost, kajti rêči se sme, da ves narod češki je bil v duhu ta dan pričujoč v zlatni Pragi, ko se je odkril neumrlemu Josipu Jungmanu postavljeni spominek. V krasnem govoru se je dr. Rieger pri tej slovesnosti spominjal neizmernih zaslug Jungmanovih, ki se po pravici imenuje utemeljitelj novočeske literature; navdušeni slava-klici nebrojnega naroda Českega so potrjevali, da je istina, kar je govoril dr. Rieger. Vsa mnoga in mnogovrstna dela, s katerimi je „tihi genij", kakor je Kollar imenoval Jungmana, obogatel slovstvo Češko, pa presega njegov „slovár jezika Českega", ki je s pomočjo Matice češke na svitlo prišel 1835—1839. leta in ki v sebi shranuje vse bogastvo jezika Českega. Narod Češki more po pravici ponosen biti na rojaka, ki je tako proslavil literaturo njegovo, pa ga tudi prvim svojim ljubljencem prištevati, kajti žrtoval se je ves narodu svojemu, delal za-nj do zadnjega diha. Lepo je dr. Rieger v slavnostnem govoru omenil neumorne delavnosti Jungmanove, rekši: „Jungman ni iskal časti v tem, da bi bil dela druzih kritikoval, gêslo njegovo je bilo: „delaj sam". — Prepričani smo, da ves veliki narod slovanski v spominu na Jungmana kliče mu: „večna Ti slava"! — V spominu na Jungmana pa se je spominjal narod Češki bridke zgube, ki je zadela njega in po njem ves slovanski svet, da je slavni slikar Jaroslav Čermak pretekli mesec še le 47 let star umrl v Parizu, kjer je bival že nekoliko let. Pogreb 25. dne aprila je bil slovesen; vdeležili so se ga ondi bivajoči Avstrijanni, pa tudi Francoski umetniki in umetnost ljubeče Pariško občinstvo. Isti dan, ko je Čermak umrl, razpostavili so eno njegovih najnovejših slik, ki predstavlja „Hercegovince vračajoče se v selo, katero so razdjali Turki".

Ogersko. — Slavnoznani dr. Miletič, voditelj Avstrijskih Srbov, je bil v Budapeštu obsojen na 5 let težke ječe, češ, da je kriv velike izdaje. Pritožil se je zarad tega na višo sodnijo, al ta je 9. dne t. m. potrdila prvo sodbo! — V Novem Sadu je prišla knjižica na svitlo, katera na drobno in autentično popisuje celo konečno sodnijsko obravnavo. Ni ga menda pravoznanca na svetu — če ni Magjar — ki bi bravši dogodbe in izreke prič ne rekel, da je Miletič krivično obsojen.

Iz Budapešta. — Tudi tukajšnemu zboru je predložena postava za podaljšek provizorija do konca junija. Onih 60 milijonov gold. je zbor že dovolil ministru Andrassy-u tako, da za zdaj naj dobí na razpolaganje 18 milijonov.

Italijanska zbornica je 18. t. m. v posvetovanje vzela zakonsko osnovo o zidanji železnic v zgórenjej Italiji v dolžini 400 kilometrov s skupnimi stroški 380 milijonov. — Torej mora Italija uže še denarja imeti, če se tacih velicih reči loti.

O Ruskih-Turških zadevah. Kar je bil sklenjen mir v sv. Štefanu, se ni stanje na jugu prav nič spremenilo. Rusi stojé pred Carigradom, Angležko brodovje pa v Belem morji. Novejši telegrami sicer govoré o nekem pomikanji Ruskih čet proti Carigradu in da je Angležko brodovje dobilo povelje postaviti se pred Carigrad; ali to so gotovo le senzacijonalne novice, katere zopet kmalu prekličejo. Kaj je grof Šuwalov opravil v Petrogradu, še ni znano; v soboto je šel s Petrograda in se bo preko Berolina, kje morda obišče Bismarka, vrnil nazaj v London. Vse kaže zdaj, da se bo vendar-le ohranil mir — po sporazumljenji Rusije z Angležko. Oba nasprotnika sta med tem spoznala svoje moči in lahkomiselno ne bo nobeden pričel vojske. Vendar, če se bo Evropi ohranil mir, gre glavna zasluga za to Ruski pomirljivosti, ki bo o marsičem odjenjala rajši, kakor da bi se vnela zopet vojska. Evropska diplomacija ne velja nič in Gorčakov se tudi ni hotel podati jej, da bi ona vredila razmere na jugu. To je popolnoma prav, kajti po sijajnih vspehih orožja ima prvo in edino besedo gotovo Rusija. Skonca so mislili, da bo zavoljo Ruske „trdoglavnosti" ganila se vsa Evropa, a zdaj sta pretekla že dva mesca, pa je še vse tako, kakor je bilo po sklepu miru. Po Ruskih listih vleče jako miren veter, ki nikakor ne pomeni nevihte.

Kako pa se bo zadržala Avstrija, bo li zasedla Bosno in Hercegovino, se še nič ne ve. S pribeglimi bo morala nekaj storiti. Sami ne bodo šli nazaj, to je gotovo, ker je v Bosni zdaj huje, kakor je bilo. Tam je jela razsajati lakota, turški uradniki stiskajo ljudi in ravnajo ž njimi tako hudó, da so jeli zdaj celó mohamedanci bežati na Avstrijsko zemljo. Te dni sta prišla z rodovino svojo celó bega Tahir Krupič in Hassan Berič sèm ter so ju v Križi internirali. Zato tako bežé turški vojaki sèm, ker doma glada mró. Pri vsem tem ni misliti na to, da bi se pribegli domú vrnili prej, ko bode v Bosni vse v redu, čeravno se jim tudi na Avstrijski zemlji nič dobro ne godi. Avstrija slednjič ne bo mogla storiti druzega, kakor da jih spravi s primernim vojnim spremstvom v njihovo domovino.

V Carigradu je velik nemir. Umorili so nekega ministra, potem je bil boj med vojaki in ljudstvom. Mislijo, da je vse to osnovano po prijateljih prejšnjega odstavljenega sultana. Zavoljo tega se utegne vendarle zgoditi, da zasedejo Rusi Carigrad — v brambo sultana.

Žitna cena

v Ljubljani 18. maja 1878.

Hektoliter v nov. denarji: pšenice domače 9 fl. 26. - banaška 11 fl. 18. — turšice 6 fl. 60. soršice 6 fl. 80. — rži 6 fl. 34. — ječmena 5 fl. 63. — prosa 7 fl. 3. — ajde 6 fl. 34. — ovsa 3 fl. 57. — Krompir 3 fl. 5 kr. 100 kilogramov.

Loterijne srečke:

v Trstu	18. maja 1878:	34.	82.	59.	12.	48.
v Lincu		39.	69.	46.	27.	44.

Prihodnje srečkanje 1. junija.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih naslednikov v Ljubljani.